

امارت اسلامی افغانستان
وزارت ارشاد، حج و اوقاف
ریاست ارشاد و انسجام امور مساجد
آمریت ارشاد و دعوت
مدیریت عمومی تنظیم خطبه ها

رهنمای خطبه روز جمعه مؤرخ: ۱۴۴۳/۷/۹ هجری قمری مطابق ۱۴۰۰/۱۱/۲۲ هجری شمسی

خود داری از اسراف و بی انصافی در استعمال آب و برق

الحمد لله الذي اصبح علينا نعمه ظاهرة و باطنة ونهانا عن الاسراف والتبذير، رضينا بالله رباً وبالاسلام ديناً وبمحمد - صلى الله عليه وسلم رسولاً ونبياً. اما بعد:

قال الله سبحانه وتعالى: {وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ} {الأعراف: (۳۱)}
آب وسیله رفاه ، بقاء و آسایش بشر شمرده شده که از میان برود، کسی جز خداوند تبارک و تعالی جل جلاله قادر به آفریدن آن نیست طوریکه الله تعالی میفرماید: {قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَّعِينٍ} {الملك: (۳۰)}
ترجمه: بگو آیدید اگر شود آب شما فرورفته پس که بیاورد به شما آب روان را .
و در آیه دیگری میفرماید: {وَأُصْبِحَ مَاؤُهَا غَوْرًا فَلَنْ تَسْتَطِيعَ لَهُ طَلَبًا} {الكهف: (۴۱)}
ترجمه: یا شود آب فرو رفته پس نه توانی آن را جستن .

و اگر مردم به طریق طاعت گام بردارند خداوند جل جلاله آب را گوارا به آنان عنایت میکند طوریکه الله جل جلاله میفرماید: {وَأَلَوْ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَهُمْ مَاءً غَدَقًا} {الجن: (۱۶)}
ترجمه: و اگر بنی آدم راست می ایستادند براه راست البته مینوشانیدیم آب بسیار را.
آب وسیله رفاه، بقاء، و آسایش بشر شمرده شده است:

آب ریشه زندگی، منشأ پیدایش و دوام هستی و حیات میباشد، از نظر قرآن کریم آب مبدأ آفرینش هر موجود زنده ای است، الله تعالی میفرماید: {وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ} {الانبياء: (۳۰)}
ترجمه: و هر چیز زنده را، از آب پدید آوردیم آیا ایمان نمی آورند.

آب نه تنها حیات میبخشد بلکه هر حیاتی اصلش آب است و در قرآن کریم آب نعمت الهی است و باید از آن بجا استفاده شود، خداوند جل جلاله میفرماید: {اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ جَلَالِهِ فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ} {الروم: (۴۸)}
ترجمه: الله کسی است که باد ها را میفرستد و این باد ها ابرها را بر می انگیزد، پس الله آن ابرها را در آسمان می گستراند هرگونه ای که بخواهد و آنها را بصورت طبقات مترکم میسازد، پس قطرات باران را می بینی که از میان آن برون می آید و هنگامیکه آنرا به کسانی که میخواهد از بندگانش بباراند نا گهان ایشان شاد میشوند.
آب نخستین بستر حیات برای تمام موجودات زنده است ، ادامه حیات درختان و گیاهان در اثر موجودات عالم تنها با وجود آب امکان پذیر است.

علاوه بر این وظیفه حیاتی، وظائف اجتماعی، دینی نیز دارد که عبارت از تنظیف بدن و البسه از هر نوع کثافات و آلودگی میباشد، الله تعالی میفرماید: {وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ} {الانفال: (۱۱)}

ترجمه: و از آسمان بر شما آب فرو میفرستیم تا به آن شمارا پاک کند.

در آموزه های دینی، دین مبین اسلام اسراف آب را یک عمل حرام قرار داده و از ارتکاب آن نهی فرموده است، آیات قرآن کریم و احادیث متعددی از پیامبر صلی الله علیه و سلم با تعبیرهای گوناگون اسراف و زیاده روی در هر کاری را به طور عام، میفرماید: {وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ} {الاعراف: (۳۱)}
ترجمه: بخورید، بنوشید اما اسراف نکنید زیرا خداوند اسراف کننده گان را دوست ندارد.

اسراف مصداق های گوناگون گونی دارد مانند: اسراف در خوردن و آشامیدن، و استفاده بیش از ضرورت آب در امورات روز مره زندگی حتی در عبادات نهی نموده، در حدیث شریف آمده است: (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِسَعْدٍ، وَهُوَ يَتَوَضَّأُ، فَقَالَ: «مَا هَذَا السَّرْفُ» فَقَالَ: أَفِي الْوَضُوءِ إِسْرَافٌ، قَالَ: «نَعَمْ، وَإِنْ كُنْتَ عَلَى نَهْرٍ جَارٍ» سنن ابن ماجه

ترجمه: رسول الله صلی الله علیه و سلم میگذشت که سعد را در حال وضوء کردن دید، فرمود: ای سعد اسراف مکن در آب، سعد گفت ای پیامبر خدا صلی الله علیه و سلم آیا در وضوء هم اسراف است؟ حضرت فرمود! آری! اگر چه وضوء گرفتن در آب رود خانه باشد.

در دین مبین اسلام حتی از اسراف کردن آب در وضوء گرفتن و غسل کردن نیز نهی شده است.

پس محافظت این عنصر حیاتی اساس حفظ و تداوم حیات نباتات، حیوانات و انسانها را به اشکال مختلف تشکیل میدهد پس بنا بر قاعده کلی فقهی (مالایتم الواجب الابه فهو واجب) آنچه بدون آن واجبی انجام نمی یابد خود واجب میباشد. هر کس که از این عنصر محافظت نماید یکی از واجبات دینی خود را انجام میدهد یعنی محافظت این عنصر واجب میباشد، هر فعالیتیکه این عناصر را از انجام وظیفه بیولوژیکی و اجتماعی چه از طریق ضایع نمودن و چه با آلوده ساختن باز دارد، در حقیقت خود زندگی را با ویرانی با تعطیل مواجهه میسازد، زیرا آب اساس زندگی را تشکیل میدهد.

با در نظر داشت اهمیت آب من حیث اساس حیات، الله تعالی جل جلاله استفاده از آب را حق مشترک تمام مخلوقات و انسانها قرار داده است.

تمام مخلوقات حق دارند که بدون انحصار اعمال زور، غارت، ضیاع و یا سوء استفاده از آن بهره گیرند الله تعالی به قوم ثمود و اشترانها حکم نمود: {وَنَبِّئُهُمْ أَنَّ الْمَاءَ قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ} {القمر: (۳۱)}
ترجمه: به ایشان خبر بده که آب بین آنها و اشترشان مقسوم است.

و پیغمبر اکرم صلی الله علیه و سلم فرمودند: (المسلمون شركاء في ثلاث، في الماء والكلاء والنار) سنن ابی داود
ترجمه: مسلمانان در سه چیز شریک اند، آب چرگاه و آتش.

الله متعال جل جلاله میفرماید: {قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ} {الملك: (۳۰)}

ترجمه: بگو آیا دیدید اگر شود آب شما فرورفته پس که بیاورد به شما آب روان را.

اینجا آیت نشان میدهد تأمین آب در اختیار خداوند میباشد که به اساس این میتوان گفت، که ایمان و تقوا باعث رزق و روزی فراوان میشود و این که انسان حق ندارد بگونه ای عمل کند که باعث کم شدن آب ها و خشکسالی شود و ارتکاب معاصی و گناه سبب قحطی و خشکسالی و قطع باران رحمت الهی میگردد.

طوریکه رسول الله صلی الله علیه و سلم خطاب به مهاجرین میفرماید: (يامعشر المهاجرين خمس إذا ابتليتم بهن وأعوذ بالله أن تدرکوهن لم تظهر الفاحشة في قوم قط . حتى يعلنوا بها إلا فشا فيهم الطاعون والأوجاع التي لم تكن مضت في أسلافهم الذين مضوا، ولم ينقصوا المكيال والميزان إلا أخذوا بالسنين وشدة المئونة وجور السلطان عليهم ، ولم يمنعوا زكاة أموالهم إلا منعوا القطر من السماء ولولا البهائم لم يمطروا...) سنن ابن ماجه

ترجمه: رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمودند: ای جماعت مهاجرین پنج خصلت است پناه میخواهم از خداوند از اینکه شما آنرا پیدا کنید؛ در هیچ قومی فحشاء بطور علنی ظاهر نمی شود مگر اینکه آن قوم به امراضی مبتلاء

میشوند که در اسلاف آنها وجودت نداشت ، کم نمیکنند در ترازو و پیمانہ مگر اینکه به قحط سالی و مشقت ، ظلم حکام مواجه میشوند و منع نمی کند یک قوم زکات را مگر باران بالایشان بند میشود و اگر حیوانات نمی بود باران نمیشد.

برادران مؤمن!

آب یکی از اساسی ترین و تأثیر گذارترین پدیده در زندگی بشر به شمار می رود ؛ خداوند منان در آیات متعددی از آب و نقش آن در زندگی انسان ها یاد نموده و خلقت آب را نمونه آشکار قدرت خود تبیین می نماید و می فرماید (آبی را که می نوشید به آن باندیشید) هرگاه بخواهیم ، این آب گوارا را تلخ و شور قرار میدهیم . خداوند با آن (آب باران) برای شما زراعت و زیتون و نخل و انگور، و از همه میوه ها می رویاند: مسلماً در این ، نشانه روشنی برای اندیشمندان است.

دوستان و عزیزان محترم!

برای همگان لازم است که این ارزش و نعمت الهی را گرامی داشته و به آن احترام قایل شویم ، چنانچه مالکیت آب در فقه اسلامی از جمله اشیای مباح عامه خوانده میشود ضرور است تا آن را منحیت ملکیت عامه در نظر بگیریم و حق دیگران را در آن جائز دانسته و استفاده عادلانه و منصفانه را در مصرف آن اختیار نمائیم.

وضعیت کنونی کم آبی و کم برقی در افغانستان:

آب هست ولی کم است، امروزه کمبود آب که از اثر تغییر اقلیم ، ازدیاد جمعیت و ... به وجود آمده به معضل کلان هم در سطح داخلی کشور و هم در سطح بین المللی مبدل گردیده است و کشور ما از این رویداد بحث بر انگیز مستثناء نبوده و هموطنان ما نیز از این رهگذر رنج میبرند، اگر مادر قسمت جلوگیری از استفاده بی رویه آب ، ضایعات آب و آلودگی آب توجه جدی ننمائیم وضعیت کم آبی از این وخیم تر خواهد شد.

برای شما بهتر معلوم است که افغانستان یک کشور زراعتی بوده و از نظر جغرافیایی محاط به خشکه است و به بحر راه ندارد. تغییر اقلیم (گرم شدن زمین)، بارندگی های کمتر، ذوب شدن یخچال های طبیعی ، توسعه شهرها و روستاها، ازدیاد نفوس شهری، عدم در نظر داشت قوانین و مقررات مربوط به آب های کشور، بلند رفتن ارقام مصارف آب نسبت به گذشته و بلاخره استفاده غیر عادلانه از آب های زیر زمینی، از جمله مسایلی است که میتواند کمبود آب را در افغانستان تشدید بخشد که این خود باعث می گردد ، تا گراف منازعات ناشی از آب میان استفاده کننده گان آن روز به روز بالا رود

پس این حقیقت است، که آب ملکیت عامه بوده و هرکس می تواند مطابق اصول و احکام شرعی (فقهی) و قوانین خاص از آن استفاده ببرد ؛ اما آنچه بر ما لازم است این هست که منابع آب را نه آلوده بسازیم نه در استفاده آب اسراف نمائیم و نه از آب برای مقاصد غیر ضروری استفاده نمائیم و همیشه عدالت و انصاف را در خصوص استفاده آب رعایت نموده تا حق دیگران را که این نعمت الهی شامل هستند ضایع نشود.

وضعیت کنونی کم آبی در اکثر نقاط کشور محسوس است و مردم دچار مشکلات روز افزون از این ناحیه می باشند و تلاش ما نیز همین است که اطلاع رسانی نمائیم تا از مشکلات هموطنان ما قدری کاسته شود.

و همچنان کم بود برق از مشکلات جدی در کشور محسوب میشود ، باید هموطنان ما در مصرف برق راه اعتدال را در نظر گرفته و از برق برق بخاطر گرم کردن منازل استفاده نکنند.

پیامد های اسراف:

الف: بیماری: یکی از پیامد هایی که زیاده روی و اسراف از خود برجای می گذارد بیماری و از دست دادن سلامتی است .

ب: فروپاشی در برابر گرفتاری ها و سختی ها: از آن جائیکه شخص اسراف کار در ناز و نعمت به سر برده و به سختی و مشکلات عادت نداشته در مقابل طوفان مشکلات همچون بید به خود میلرزد و سر تسلیم فرود می آورد از جانب خداوند هم کمترین کمک و یاری را متوجه خود نخواهد بود.

ج: بی مبالایی به وضع دیگران: انسان غالباً تا به مشکلات و نیازمندی دچار نگردد توجه و اهتمامی به دیگران ندارد و وضع آن ها برایش مهم جلوه نمی کند.

آدم اسراف کار آن چنان سرگرم اسراف کاری خویش است که جایی برای اندیشیدن و اهتمام به دیگران برای او باقی نمی ماند.

د: لگد کوب شدن به وسیله نغمه ای حرام: یکی دیگر از نتایج نامطلوب اسراف، خرد شدن گام های کسب و کار نکوهیده و حرام است، زیرا فرد اسراف کار گاهی برای خروج از تنگنا یا کمبود درآمد و در جهت حفظ حیات پراز ناز و نعمتی که به آن عادت کرده دست به کسب و کار حرام دست می زند و دچار حرام خوری می گردد.

در حدیثی آمده است (هر جسمی که از حرام رشد و نمو کرده باشد بهتر است که در آتش بسوزد).

ه: برادری با شیطان: اثر دیگر اسراف، دوستی و برادری با شیطان است خداوند متعال ارشاد میفرماید: **{ إِنَّ الْمُبَدِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا }** {الاسراء: (۲۷)}

ترجمه: بی گمان اسراف کاران برادران شیطان هستند و شیطان ناسپاس پروردگارش است. برادری با شیطان به معنی پیوستن و همبستگی با حزب آنان است و این آشکارترین، زیان بارترین و بدترین شکل گمراهی است: **{ أَلَا إِنَّ جُزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ }** {المجادله: (۱۹)} ترجمه: هان گروه شیطان زیان کاراند.

و: محرومیت از محبت خداوند جل جلاله: اسراف محرومیت محبت الهی رادر پی دارد الله متعال میفرماید: **{ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ }** {الاعراف: (۳۱)} ترجمه: زیرا خداوند اسراف کننده گان را دوست ندارد.

حال و وضع کسی که از محبت خداوند محروم گردد چگونه باید باشد مسلماً چنین کسی همواره در نگرانی و پزیشانی و عذاب روحی بسر میبرد اگر چه از نظر وضع مالی خوبی قرار داشته باشد.

السلام علیکم ورحمت الله وبرکاته